

LUND UNIVERSITY

Parternas organisationsgrad

Kjellberg, Anders

Published in:
Avtalsrörelsen och lönebildningen. År 2012. Medlingsinstitutets årsrapport

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Kjellberg, A. (2013). Parternas organisationsgrad. I B. Andersson (Red.), *Avtalsrörelsen och lönebildningen. År 2012. Medlingsinstitutets årsrapport* (Vol. 12, s. 28-34 + 299-300). Medlingsinstitutet. http://www.mi.se/files/PDF-er/att_bestalla/arsrapporter/AR12.pdf

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Avtalsrörelsen och lönebildningen 2012

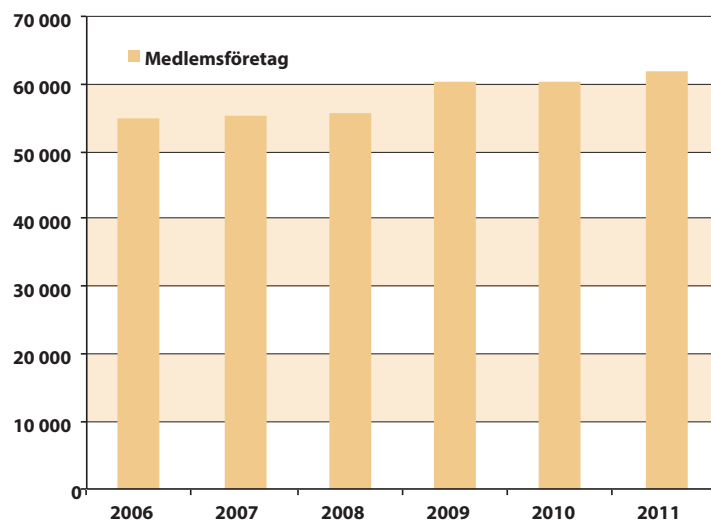
Medlingsinstitutets årsrapport

period ökat med 13,1 procent. Därmed täcker kollektivavtalen, trots det minskande fackliga medlemskapet, nästan 90 procent av arbetsmarknaden. Mer om det i avsnitt 1.4 om organisationsgrad.

Räknet i antalet företag är arbetsgivarnas ”organisationsgrad” betydligt lägre än på den fackliga sidan eftersom många mindre företag står utanför Svenskt Näringsliv eller andra arbetsgivarorganisationer. Men att räkna ett företag med en eller två anställda på samma sätt som ett företag med flera tusen anställda gör att en sådan jämförelse blir haltande.

Diagram 1.9 Medlemskapets utveckling i Svenskt Näringsliv

Medlemsföretag år 2006–2011

Källa: Svenskt Näringsliv

1.5 Parternas organisationsgrad⁴

Kollektivavtalen har en central roll i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Nästan nittio procent av löntagarna i Sverige omfattas av kollektivavtal trots frånvaron av lagstiftning om allmängiltigförklaring av kollektivavtal. Ur ett lite längre tidsperspektiv har denna andel varit mycket stabil även om en viss nedgång kan skönjas efter 2009.

Avgörande för kollektivavtalens starka ställning i Sverige är att både anställda och arbetsgivare i betydande utsträckning är organiserade. Den fackliga organisationsgraden har visserligen minskat sedan 1990-talets mitt, men Sverige tillhör fortfarande en grupp av nordiska länder som har den högsta fackanslutningen i världen. Sedan 2009 har det fackliga medlemsras som inträffade under de närmast föregående åren planat ut. I likhet med Danmark och Finland är fortfarande cirka sjuttio procent av de anställda i Sverige medlemmar av en facklig organisation. Även om den genomsnittliga organisationsgraden under senare år inte förändrats särskilt mycket i Sverige (70 procent 2011 och 2012) kan en ökad skillnad konstateras mellan arbetare och tjänstemän. Den nedåtgående trend i andelen fackligt anslutna som

⁴ Avsnittet baseras på text och tabeller från Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Det har tillkommit i anslutning till forskningsprojektet "Facklig anslutning ur ett globalt perspektiv" (FAS).

förekommer hos arbetarna har sedan 2009 i stort sett uteblivit hos tjänstemännen.

Av stor betydelse för kollektivavtalens täckningsgrad är hur väl organiserade arbetsgivarna är. Till skillnad från de fackliga organisationerna har arbetsgivarorganisationerna inte tappat mark i någon nämnvärd utsträckning de senaste tio–femton åren om man som mått använder andelen löntagare i företag som är anslutna till en arbetsgivarorganisation.

Sverige avviker här markant från till exempel Tyskland, där såväl arbetsgivarnas organisationsgrad som kollektivavtalens utbredning och den fackliga anslutningen minskat under en längre tidsperiod.

Kollektivavtalens täckningsgrad⁵

En preliminär beräkning avseende 2011 visar att 88 procent av löntagarna omfattades av kollektivavtal (inklusive hängavtal) detta år (**tabell 1.6 A**). Det innebär en viss minskning sedan 2008–2009 då kollektivavtalen täckte 90 procent av alla anställda i åldern 16–64 år. Under perioden 1995–2005 var kollektivavtalens täckningsgrad praktiskt taget oförändrad. Om man ser till de senaste femton åren råder en påfallande stabilitet även om en mindre nedgång således kan urskiljas mot periodens slut. Nedgången sedan 2009 är koncentrerad till privat sektor där kollektivavtalen 2011 omfattade cirka 83 procent av de anställda jämfört med 85 procent två år tidigare. Här har det sannolikt haft viss betydelse att arbetsgivarnas organisationsgrad inom privat sektor också minskat med två procentenheter sedan 2009 (se **tabell 1.8**). Inom offentlig sektor täcks samtliga anställda av kollektivavtal.

Av beräkningar baserade på antalet anställda i hela åldersgruppen 15–74 år framgår att kollektivavtalens täckningsgrad inom privat sektor minskade från 85 procent 2009 till 82 procent 2011 (**tabell 1.6 B**). För arbetsmarknaden i sin helhet (privat + offentlig sektor 15–74 år) skedde under samma tid en nedgång från 90 till 88 procent.

---

⁵ För en närmare redogörelse av hur beräkningar gjorts, se Bilaga 4.

Tabell 1.6 Andel löntagare, i procent, som täcks av kollektivavtal⁶

A. Kollektivavtalens täckningsgrad (16–64 år)								
Sektor	1995	2005	2007:1	2007:2	2008	2009	2010	2011
Privat	90	89	86	/ 82*	/ 84*	85*	83*	83
Offentlig	100	100	100	100	100	100	100	100
Alla	94	93	91	/ 88*	/ 90*	90*	89*	88
B. Kollektivavtalens täckningsgrad (15–74 år)								
Sektor	1995	2005	2007:1	2007:2	2008	2009	2010	2011
Privat				81	/ 84	85	83	82
Offentlig				100	100	100	100	100
Alla				87	/ 89	90	88	88

Anmärkning: Flera brott (markerade med /) förekommer i tabellen. Åren 1995, 2005 och 2007:1 har hängavtalens omfattning bland arbetare beräknats utifrån Foras statistik över lönesummor och från och med 2007:2 med hjälp av proportionen mellan antalet arbetare i företag som endast har hängavtal och antalet arbetare i företag med reguljära kollektivavtal. Den mellan 2007:2 och 2008 förhöjda täckningsgraden avspeglar införandet av ett nytt datasystem hos Svenskt Näringsliv, vilket resulterade i ett klart högre rapporterat antal anställda i medlemsföretagen än under de föregående åren.

* Sedan förra årsrapporten reviderade tal.

Källa: Anders Kjellberg, Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund, Sociologiska institutionen Lunds universitet (2010; uppdaterad 2011–2013).

För första gången har beräkningar gjorts av kollektivavtalens täckningsgrad fördelat på arbetare och tjänstemän (**tabell 1.7**). Inom privat sektor omfattar kollektivavtalen en klart lägre andel av tjänstemännen (77 procent 2011) än av arbetarna (91 procent). Av betydelse är att hängavtal inte är lika vanliga bland tjänstemän (cirka 24 000 individer 2011) som bland arbetare (cirka 149 000 individer).⁷ Jämfört med i tidigare årsrapporter har antalet arbetare under hängavtal ändå justerats ned avsevärt till följd av tillförlitligare statistik. Uppgifterna om hängavtalens omfattning bör fortfarande betraktas med viss försiktighet eftersom en del tjänstemannafack saknar uppgifter om hur många medlemmar som berörs av sådana avtal. För det andra rymmer LO-förbunden en del tjänstemän som i vissa arbetsgivarorganisationers statistik klassificeras som arbetare. Å andra sidan förekommer det att arbetare under medarbetaravtal inte klassificeras som arbetare. Sammantaget innebär detta att kollektivavtalens täckningsgrad sannolikt underskattas något bland tjänstemännen. Som framgår av tabell 1.7 är skillnaden mellan arbetare och tjänstemän betydligt mindre vad gäller andelen som omfattas av *reguljära* kollektivavtal inom privat sektor: 80 respektive 75 procent 2011.

Tabell 1.7 Andel arbetare och tjänstemän, i procent, som täcks av kollektivavtal 2011

Kategori	Privat sektor	- därav		Offentlig sektor	Alla sektorer
		Hängavtal	Övriga avtal		
Arbetare	91	11	80	100	93
Tjänstemän	77	2	75	100	86
Alla	83	6	77	100	88

Anmärkning: 16–64 år

Källa: se tabell 1.6.

⁶ Anmärkning: / markerar brott i serie till följd av förändrad beräkningsmetod.

⁷ Till de sammanlagt 173 000 individerna under hängavtal 2011 tillkommer under reguljära kollektivavtal 2 109 000 individer i privat sektor och 1 289 000 i offentlig sektor eller totalt 3 570 000 individer (16–64 år inklusive hängavtal). I åldern 15–74 år blir motsvarande summa 3 605 000 individer. Antalet anställda (privat+offentlig sektor) enligt AKU 4:e kvartalet 2011 var 4 036 000 respektive 4 099 000.

De 14 procentenheters differens mellan arbetare och tjänstemän som förekommer inom privat sektor avseende kollektivavtalens täckningsgrad krymper till sju enheter när även offentlig sektor inkluderas. Det beror på att en högre andel av tjänstemännen jämfört med arbetarna är offentliganställda (nästan fyra av tio tjänstemän men bara var fjärde arbetare 2011). Följaktligen får den 100-procentiga täckningsgraden inom offentlig sektor störst genomslag hos tjänstemännen.

Fack och arbetsgivare: olika utveckling av organisationsgraden⁸

Den fackliga organisationsgraden har gått ned sedan 1990-talets mitt (**tabell 1.8**). Under åren 2007 och 2008 var nedgången så kraftig att man kan tala om ett medlemsras. Bland privatanställda löntagare sjönk den fackliga organisationsgraden mellan 2006 och 2008 från 71 till 65 procent (års-genomsnitt). Även den totala fackanslutningen sjönk med sex procentenheter eller från 77 procent 2006 till 71 procent 2008. Därefter har en stabilisering ägt rum. Ur ett internationellt perspektiv är organisationsgraden fortfarande mycket hög i Sverige.

Till skillnad från den fackliga anslutningen har arbetsgivarnas organisationsgrad varit relativt stabil de senaste tio–femton åren, om man som mått använder andelen löntagare i företag och verksamheter som är anslutna till en arbetsgivarorganisation. En konsekvens är att arbetsgivarnas organisationsgrad i både privat sektor och totalt sett numera är avsevärt högre än den fackliga organisationsgraden. År 2011 arbetade 79 procent av alla privatanställda i företag som var anslutna till en arbetsgivarorganisation. Andelen fackligt anslutna i privat sektor var samma år 65 procent. År 2000 låg den fackliga organisationsgraden bland privatanställda på ungefär samma nivå som arbetsgivarnas organisationsgrad i privat sektor. Även om arbetsgivarnas organisationsgrad är avsevärt stabilare än den fackliga organisationsgraden kan en mindre minskning observeras mellan 2009 (88 procent) och 2011 (86 procent). I privat sektor rör det sig om en nedgång från 81 till 79 procent.

Tabell 1.8 Andel löntagare i procent som täcks av arbetsgivarorganisationer respektive tillhör fackföreningar

		Facklig organisationsgrad								
Sektor	1993	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Privat	78	74	72	71	68	65	65	65	65	
Offentlig	94	92	89	88	86	84	84	85	83	
Alla	85	81	78	77	73	71	71	71	70	
		Arbetsgivarnas organisationsgrad								
Sektor	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Privat	77	75	78	77	77	/ 80*	81	80	79	
Offentlig	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Alla	86	83	86	85	84	/ 87	88*	86*	86	

Anmärkning. Angående brottet mellan 2007 och 2008 i arbetsgivarnas organisationsgrad, se anmärkning under tabell 1.6.

*Sedan förra årsrapporten reviderade tal.

Källa: se tabell 1.6.

⁸ För närmare beskrivning av hur beräkningar av arbetsgivarnas organisationsgrad se Bilaga 4.

Andelen fackligt anslutna löntagare har sjunkit sedan mitten av 1990-talet och allra mest bland de unga (**tabell 1.9**).

Tabell 1.9 Facklig organisationsgrad 2006–2012

Ålder	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Kv 1–3 2011	Kv 1–3 2012	2006– 2011	2011– 2012
16–24 år	46	40	36	35	34	35	34	35	-11	*
25–29 år	68	64	61	59	60	58	59	57	-10	*
Summa 16–29 år	58	53	49	48	48	47	47	47	-11	0
30–44 år	77	74	72	72	73	72	72	71	-5	-1
45–64 år	85	82	81	80	80	80	80	80	-5	0
Summa 16–64 år	77	73	71	71	71	70	71	70	-7	*

* Utelämnas eftersom kvartal 1–3 2011 avviker från årsgenomsnittet 2011.

Anmärkning: Anställda årsgenomsnitt 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 och 2011 samt genomsnittet för kvartalen 1–3 åren 2011 och 2012 (AKU, SCB). Heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna exkluderade.

Arbetare och tjänstemän: olika utveckling av organisationsgraden

Tre av fyra anställda i åldern 16–24 år har i dag ett arbetaryrke. Många av dem finns i de privata tjänstenäringarna där den fackliga organisationsgraden är lägre än i industrin och den offentliga sektorn (**tabell 1.10**). Därtill kommer att det fackliga medlemsraset bland arbetare var betydligt kraftigare i dessa näringar (minus åtta procentenheter mellan 2006 och 2008) än inom industrin (minus tre enheter) eller offentlig sektor (minus fyra enheter). Mellan 2006 och 2008 sjönk andelen fackligt anslutna arbetare från 77 till 71 procent. Till skillnad från bland tjänstemännen har nedgången bland arbetarna fortsatt: till 70 procent 2009, 69 procent 2010 och 67 procent 2011–2012. Tvärtom *steg* andelen fackligt anslutna tjänstemän från 72 procent 2009 till 73 procent 2010–2012. Den genomsnittliga organisationsgraden för löntagare (arbetare och tjänstemän) sjönk mellan 2010 och 2011 från 71 till 70 procent⁹.

I offentlig sektor sjönk både arbetarnas och tjänstemännens organisationsgrad mellan kvartal 1–3 2011 och samma period 2012 med en enhet (tabell 1.10). Bland privatanställda löntagare totalt var organisationsgraden oförändrad 65 procent. Däremot minskade den med en procentenhet bland arbetarna. Sedan 2006 har andelen fackligt anslutna bland privatanställda gått ned nästan fyra gånger så mycket bland arbetare som bland tjänstemän (minus 11 respektive minus 3 procentenheter till och med 2012). Som följd av detta är tjänstemännens organisationsgrad inom privat sektor idag högre än arbetarnas (66 respektive 63 procent) medan det var tvärtom år 2006 (69 respektive 74 procent).

Vid en nedbrytning på olika branscher och socioekonomiska grupper framträder under senare år (tabell 1.10) en splittrad bild med fallande facklig organisationsgrad hos vissa grupper och oförändrad eller stigande hos andra. Ett exempel är industrin inom vilken andelen fackligt anslutna arbetare mellan

⁹ För 2012 föreligger vid tidpunkten för denna sammanställning (januari 2013) inga uppgifter om årsgenomsnittet för fackligt anslutna. För att ändå få en bild av utvecklingen har den genomsnittliga organisationsgraden för de tre första kvartalen 2011 respektive 2012 tagits fram (tabellerna 1.9 och 1.10).

2009 och 2012 *sjönk* med tre procentenheter samtidigt som tjänstemännens fackanslutning *steg* med lika många enheter.

Tabell 1.10 Facklig organisationsgrad för arbetare och tjänstemän per bransch och sektor 2006–2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Kv 1–3 2011	Kv 1–3 2012	2006– 2011	2011– 2012
A. Arbetare										
Industri m.m.	84	81	81	81	79	78	78	78	-6	0
Byggsverksamhet	81	77	73	73	71	69	69	68	-12	-1
Parti- och detaljhandel	64	61	57	56	56	56	56	55	-8	-1
Övrig privat service	67	62	58	57*	56	55	55	55	-12	0
därav hotel & rest.	52	47	40	36	36	33	33	31	-19	-2
Summa privat service	66	62	58	56	56	55	55	55	-11	0
Summa privat sektor	74	70	67	66	65	64	64	63	10	-1
Offentlig sektor	87	85	83	82	83	80	80	80	-7	0
Samtliga arbetare	77	74	71	70	69	67	68	67	-10	*
B. Tjänstemän**										
Industri m.m.	80	76	75	76	77	78	78	79	-2	+1
Parti- och detaljhandel	62	59	56	58	61	59	59	60	-3	+1
Övrig privat service	66	63	61	63	63	64	64	65	-2	+1
Summa privat service	65	62	60	62	63	63	63	64	-2	+1
Summa privat sektor	69	65	63	65	65	66	66	66	-3	0
Offentlig sektor	89	86	85	85	86	85	85	84	-4	-1
Samtliga tjänstemän	77	73	72	72	73	73	73	73	-4	0
C. Löntagare totalt										
Industri m.m.	82	79	79	79	78	78	78	79	-4	+1
Byggsverksamhet	79	75	71	71	70	68	69	67	-11	*
Parti- och detaljhandel	63	60	57	57	58	57	58	57	-6	*
Övrig privat service	67	63	60	61	61	61	61	61	-6	0
därav hotel & rest.	52	49	41	36	38	37	37	36	-15	-1
Summa privat service	66	62	59	60	60	60	60	60	-6	0
Summa privat sektor	71	68	65	65	65	65	65	65	-6	0
Offentlig sektor	88	86	84	84	85	83	83	83	-5	0
Samtliga löntagare	77	73	71	71	71	70	71	70	-7	*
Män	74	71	68	68	68	67	68	68	-7	*
Kvinnor	80	76	74	74	75	74	74	73	-6	-1

Anmärkning: Anställda 16–64 år årsgenomsnitt 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 och 2011 samt genomsnittet för kvartalen 1–3 åren 2011 och 2012. Heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna exkluderade. Industri m.m., byggsverksamhet samt parti- och detaljhandel avser privat sektor. Industri m.m. inkluderar jord- och skogsbruk, mineralutvinning, elproduktion m.m. Näringsgrensindelning åren 2006–2008 enligt SNI 2002, åren 2009–2012 enligt SNI 2007. Om heltidsstuderande som arbetar deltid inkluderas blir den genomsnittliga organisationsgraden för löntagare 69 procent 2011 (årsgenomsnitt) i stället för 70 procent. Lägst andel fackligt anslutna kan då konstateras för arbetare inom hotell- och restaurangbranschen med 29 procent 2011 mot 33 procent då heltidsstuderande exkluderas. Branschen kännetecknas av att många studerande arbetar där vid sidan om studierna. Med deltidsanställda heltidsstuderande inkluderade var arbetarnas organisationsgrad 2011 (årsgenomsnitt) 65 procent (61 procent i privat sektor) och tjänstemännens 72 procent (65 procent i privat sektor).

* Utelämnas eftersom kvartal 1–3 2011 avviker från årsgenomsnittet 2011.

** Relativt få anställda tjänstemän i byggbranschen och därmed litet urval motiverar att denna grupp inte redovisas separat.

Även inom de privata tjänstenäringarna går utvecklingen isär. Mellan 2008 och 2012 *sjönk* arbetarnas organisationsgrad här med tre procentenheter medan tjänstemännens *steg* med fyra enheter. För perioden 2006–2012 i sin helhet sjönk den genomsnittliga fackanslutningen bland arbetarna i den privata tjänstesektorn med 11 procentenheter (från 66 till 55 procent) men bland tjänstemännen endast med en enhet (från 65 till 64 procent). Som en konsekvens är tjänstemännen idag i högre utsträckning än arbetarna fackanslutna i denna sektor. Allra störst är arbetarnas fackliga tillbakagång inom hotell- och restaurangbranschen: 52 procent fackanslutna 2006, 36 procent 2010 och preliminärt 31 procent 2012 (29 procent om heltidsstuderande som arbetar deltid inkluderas).

Till den negativa utvecklingen av arbetarnas organisationsgrad under 2012 medverkade, förutom tappet inom de privata tjänstenäringarna, också nedgången bland byggnadsarbetarna. Mellan 2006 och 2011 sjönk andelen fackligt anslutna byggnadsarbetare med 12 procentenheter, närmare bestämt från 81 till 69 procent. Under 2012 förefaller byggfacken ha tappat ytterligare en procentenhet. Om de preliminära siffrorna för 2012 står sig när årsgenomsnittet föreligger betyder det att tjänstemännens genomsnittliga organisationsgrad numera är sex procentenheter högre än arbetarnas eller 73 respektive 67 procent.

Bilaga 4 Beräkningar av organisations- och täckningsgrad (avsnitt 1.5)

Så har kollektivavtalens täckningsgrad beräknats

Kollektivavtalens täckningsgrad i privat sektor som återfinns i tabeller i avsnitt 1.5) har beräknats genom att utgå från antalet anställda hos arbetsgivarorganisationernas medlemmar och sedan lägga till antalet anställda som omfattas av hängavtal. Antalet arbetare som omfattas av hängavtal har för åren 1995–2007:1 erhållits utifrån statistik från Fora (som ägs gemensamt av Svenskt Näringsliv och LO) över den totala lönesumman under hängavtal dividerat med genomsnittlig årslön inom privat sektor enligt SCB. Under 2009 gick Fora över till ett nytt datasystem. Utgångspunkten var inte längre lönesumman utan antalet arbetare i företag som enbart är hängavtalsbundna (medlemsföretag i Svenskt Näringsliv som både har reguljära kollektivavtal och hängavtal är således exkluderade) respektive det totala antalet arbetare i kollektivavtalsbundna företag. Ett problem är att en individ under loppet av ett år kan arbeta i flera företag och då räknas flera gånger, om det på dessa arbetsplatser förekommer hängavtal (detsamma gäller i sådana fall om reguljära kollektivavtal). Vidare räknas en individ fullt ut även om denne arbetar under ett hängavtal under endast en del av året och inte vid årets slut då denne kan finnas under ett reguljärt kollektivavtal eller på en arbetsplats utan avtal eller vara arbetslös. Därtill kommer att personer som vid något tillfälle haft flera arbeten i Foras statistik räknas som flera individer. För att komma runt detta problem har proportionen mellan arbetare i företag med enbart hängavtal och i företag med reguljära kollektivavtal i Foras statistik år 2011 använts för att beräkna hängavtalens omfattning bland arbetare från och med 2007:2. Till skillnad från i föregående årsrapporter har 2009 års proportion inte använts för något år eftersom den visat sig överdriva antalet arbetare under hängavtal, vilket hänger samman med svårigheterna att få fram tillförlitliga uppgifter under den 2009 pågående övergången till ett nytt datasystem hos Fora. Därtill kom att registeruppgifterna 2009 inte vara lika bra uppdaterade som vid den körning som gjordes december 2012 med utgångspunkt från dem som hade SAF–LO:s avtalspension under år 2011. Vid beräkningen av hängavtalens omfattning bland arbetare har grupperna med andra avtalspensioner uteslutits i nämnaren, bland annat arbetarna i KFO:s medlemsföretag eftersom de omfattas av Kooperationens avtalspension. Däremot har arbetarna i företag tillhöriga Fastigo, Svensk Industriförening, Målaremästarna med flera organisationer inom privat sektor inkluderats. Till antalet arbetare under hängavtal har lagts antalet tjänstemän under sådana avtal utifrån uppgifter från TCO- och Saco-förbunden samt Ledarna, vilka uppräknats med icke-medlemmarna med hjälp av den fackliga organisationsgraden för privatanställda tjänstemän. Hängavtalens omfattning bland tjänstemännen underskattas dock något eftersom flera tjänstemannafack saknar statistik på detta område. Därtill kommer att det inte mer än i begränsad omfattning varit möjligt att i enlighet med SCB:s socioekonomiska indelning (SEI) särskilja tjänstemän från arbetare hos LO-förbund som SEKO och Handelsanställdas förbund (gäller såväl hängavtal som reguljära kollektivavtal). Antalet arbetare och tjänstemän under *reguljära* kollektivavtal baseras på uppgifter från arbetsgivarorganisationerna. Vad gäller Svenskt Näringsliv har anställda som inte omfattas av kollektivavtal subtraherats. Detta berör främst Svensk Handel där ett antal medlemsföretag ännu inte är "inkopplade" på kollektivavtalen. Däremot inkluderas alla anställda i medlemsföretag som har hängavtal för en del av sina anställda med annat arbetsgivarförbund inom Svenskt Näringsliv. Anställda under hängavtal hos Svensk Industriförenings medlemsföretag har dock subtraherats vid beräkningarna av de reguljära kollektivavtalens omfattning eftersom dessa företag helt saknar sådana kollektivavtal.

De i tabellens A-del redovisade talen har erhållits genom att dividera antalet anställda under kollektivavtal (inklusive hängavtal) med antalet anställda 16–64 år enligt arbetskraftsundersökningarna 4:e kvartalet respektive år. Med anställda avses endast de som är folkbokförda i Sverige och som inte arbetar utomlands (totala antalet anställda har erhållits genom att addera anställda i privat och offentlig sektor, varvid de som arbetar utomlands faller bort). I tabellens B-del har antalet anställda under kollektivavtal (inklusive hängavtal) dividerats med antalet anställda i åldern 15–74 år. Det är det mest korrekta tillvägagångssättet med tanke på att arbetsgivarorganisationernas statistik över antalet anställda i medlemsföretagen inte begränsas till 16–64 år.

Så har arbetsgivarnas organisationsgrad beräknats

Arbetsgivarnas organisationsgrad avser andelen löntagare i företag och verksamheter anslutna till en arbetsgivarorganisation 31 december respektive år. Den fackliga organisationsgraden har erhållits genom specialbearbetningar av SCB:s arbetskraftsundersökningar och avser årsgenomsnittet fackligt anslutna löntagare 16–64 år exklusive heltidsstuderande som arbetar vid sidan om studierna. I en del utländska publikationer anges en alltför låg organisationsgrad för de svenska arbetsgivarna då man inte räknat om årsanställda (heltidsekvivalenter) hos bland annat SAF och Svenskt Näringsliv (SN) till individer eller uppmärksammat att det utöver SN finns cirka 15 arbetsgivarorganisationer inom privat sektor (se avsnitt 1.3). Vid beräkningen av arbetsgivarnas organisationsgrad har antalet anställda hos arbetsgivarorganisationernas medlemmar dividerats med antalet anställda 16–64 år enligt arbetskraftsundersökningarna 4:e kvartalet respektive år.

Om i stället anställda 15–74 år används blir arbetsgivarnas organisationsgrad inom privat sektor 76 procent 2007, 80 procent 2008, 81 procent 2009, 79 procent 2010 och 78 procent 2011. Motsvarande tal för privat och offentlig sektor sammantaget blir 84 procent 2007, 87 procent 2008, 87 procent 2009, 86 procent 2010 och 85 procent 2011.